

KULTURA KCHIN

中国 文化 常识

(中波对照)

国务院侨务办公室
The Overseas Chinese Affairs Office of
the State Council

孔子学院总部 / 国家汉办
Confucius Institute Headquarters (Hanban)

华语教学出版社
SINOLINGUA

KULTURA KCHIN

中国 常识

(中波对照)

国务院侨务办公室

The Overseas Chinese Affairs Office of
the State Council

孔子学院总部 / 国家汉办
Confucius Institute Headquarters (Hanban)

 华语教学出版社
SINOLINGUA

图书在版编目 (CIP) 数据

中国文化常识: 中波对照/孔子学院总部/国家汉办, 国务院侨务办公室编.
— 北京: 华语教学出版社, 2014.4
ISBN 978-7-5138-0636-7

I. ①中… II. ①孔… ②国… III. ①汉语-对外汉语教学-语言读物
②中华文化-基本知识-汉语、波兰语 IV. ①H195.5②K203

中国版本图书馆CIP数据核字 (2014) 第054306号

本书的著作权由孔子学院总部/国家汉办享有。

Copyright by Centrala Instytutu Konfucjusza/Hanban.

中国文化常识

Kultura Chin

©孔子学院总部/国家汉办,
中华人民共和国国务院侨务办公室
华语教学出版社有限责任公司出版
(中国北京百万庄大街24号 邮政编码 100037)
电话: (86)10-68320585 68997826
传真: (86)10-68997826 68326333
网址: www.sinolingua.com.cn
电子信箱: hyjx@sinolingua.com.cn
新浪微博地址: <http://weibo.com/sinolingua vip>

北京京华虎彩印刷有限公司印刷

2014年 (16开) 第1版

2014年第1版第1次印刷

(中波对照)

ISBN 978-7-5138-0636-7

定价: 99.00元

中国常识系列编委会

主 任 许 琳

副主任 夏建辉

编 委 张彤辉 顾 蕾
王锦红

顾 问 雷振刚 邱立国
周福成

《中国文化常识》

主 编 任启亮

副 主 编 时 序

编写人员 任启亮 时 序 李 晨 李嘉郁 赵菁华 彭 俊

责任编辑 马耀俊

英文编辑 林美琪

美术编辑 阮永贤 刘玉瑜

《中国文化常识》(中波对照)

波兰语翻译 A. KROL

波兰语审稿 D. Walesiuk, U. Agnieszka, 李金涛

译 版 统 筹 五洲汉风教育科技(北京)有限公司

滕连帅 李 森 邓成保 李亚娟

项 目 编 辑 韩 晖

责 任 编 辑 史文华

版 式 设 计 北京维诺传媒文化有限公司

美 术 编 辑 张申申 赵 阳 龙 敏

封 面 设 计 高教社美编室

图 片 来 源 全景图片公司

前言

《中国文化常识》和《中国地理常识》是由中华人民共和国国务院侨务办公室组织编写，面向世界各国汉语学习者的普及型、口语化的文化辅助读物。2006 年国家汉办组织国内外有关专家对该书内容进行了改编，并翻译成汉语与英语、德语、法语、日语、韩语、俄语、泰语、西班牙语、阿拉伯语对照版本，出版发行后反响热烈，受到国外读者广泛欢迎，各国中国语言文化爱好者纷纷要求增译更多语种。此次增译工作包括汉语与意大利语、瑞典语、葡萄牙语、柬埔寨语、越南语、老挝语、缅甸语、印尼语、马来语、土耳其语、波斯语、波兰语、捷克语、斯洛伐克语、匈牙利语、罗马尼亚语、保加利亚语、塞尔维亚语、克罗地亚语、芬兰语、乌克兰语、荷兰语、豪萨语、印地语、希伯来

语、挪威语、丹麦语、希腊语、蒙古语、尼泊尔语等 30 个语种的对照版本。

希望本系列读物成为您了解中国的窗口，成为您通向汉语世界的桥梁。

《中国文化常识》和《中国地理常识》在改编翻译过程中得到了海内外诸多专家、学者、教师 and 全球各大孔子学院的关心与支持，他们倾注了大量的精力，提出了许多中肯的建议，在此向他们表示诚挚的谢意。

由于时间所限，书中不免会有疏漏和不当之处，希望使用者和专家学者不吝赐正，以供今后修订时改正。

孔子学院总部 / 国家汉办

2014 年 3 月

WSTĘP

Seria książek „Kultura Chin”, „Geografia Chin” została zredagowana pod auspicjami Biura ds. Chińczyków za Granicą przy Radzie Państwowej Chińskiej Republiki Ludowej, stając się podstawowym źródłem popularyzacji języka, kultury oraz wiedzy na temat Chin dla ludzi uczących się chińskiego. W 2006 roku Centrala Instytutu Konfucjusza/Hanban zaprosiła ekspertów w celu dostosowania treści podręczników oraz przetłumaczenia ich z języka chińskiego na język niemiecki, francuski, japoński, koreański, rosyjski, tajski, hiszpański, arabski. Pozycje zostały entuzjastycznie przyjęte przez czytelników, a hobbisci języka i kultury chińskiej z innych krajów zaproponowali kolejne wersje językowe. Tak więc seria została przetłumaczona na 30 kolejnych języków, mianowicie: włoski, szwedzki, portugalski, khmerski, wietnamski, laotański, birmański, indonezyjski, malezyjski, turecki, farski, polski, czeski, słowacki, węgierski, rumuński, bułgarski, serbski, chorwacki, fiński, ukraiński, holenderski, hausa, hindi, hebrajski, norweski, duński, grecki, mongolski oraz nepalski. Mamy nadzieję iż ta seria książek stanie się dla czytelników swoistym oknem dla poznania Chin oraz mostem do poznania języka chińskiego.

W procesie redagowania i tłumaczenia serii „Kultura Chin”, „Geografia Chin” otrzymaliśmy wsparcie oraz pomoc ekspertów, naukowców, nauczycieli i Instytutów Konfucjusza z całego świata, za ich uwagi chcielibyśmy wyrazić serdeczną wdzięczność.

Ze względu na ograniczenia czasowe, treści książek być może będą miały nieścisłości i braki, za które czytelników i ekspertów przepraszamy, a zostaną one poprawione w kolejnych edycjach.

Centrala Instytutu Konfucjusza/ Hanban

marzec 2014

目录

Spis treści

中国传统思想

Tradycyjna chińska filozofia

概述 Wstęp	3
孔子 Konfucjusz	4
“四书五经”与儒家思想	6
Czteroksiąg i Pięcioksiąg konfucjański oraz konfucjanizm	
老庄与道家思想 Laozi, Zhuangzi i taoizm	8
佛学思想 Buddyzm	10

中国传统美德

Tradycyjne cnoty chińskie

概述 Wstęp	13
孝敬父母 Nabożność synowska	14
尊老爱幼 Szanować starszych i miłować najmłodszych	16
“岁寒三友” Trzej przyjaciele zimy	18
诚实守信 Prawość i uznanie	20
尊师重教 Szanować nauczycieli i cenić edukację	22

中国古代文学

Starożytna literatura chińska

概述 Wstęp	27
远古神话 Starożytna mitologia	28
《诗经》Księga Pieśni	31
楚辞 Pieśni z Chu	34
汉乐府 Pieśni Yuefu dynastii Han	37
南北朝民歌	40
Pieśni ludowe Południowych i Północnych Dynastii	

唐诗 Poezja Tang	42
宋词 Poezja Ci dynastii Song	46
元杂剧 Zaju dynastii Yuan (opera dynastii Yuan)	50
明清小说 Literatura piękna z okresu dynastii Ming i Qing	53
四大民间传说 Cztery wielkie opowieści ludowe	57

中国古代科技

Nauka i technika w starożytnych Chinach

概述 Wstęp	67
指南针 Kompas	68
造纸术 Wytwarzanie papieru	70
印刷术 Druk	72
火药 Proch strzelniczy	74
《甘石星经》Księga nieba Gana i Shi	76
张衡与地动仪 Zhang Heng i sejsmograf	78
祖冲之与圆周率 Zu Chongzhi i liczba pi	80
纺织技术 Włókiennictwo	82
日晷和铜壶滴漏	84
Zegar słoneczny i miedziany zegar wodny	
算盘和珠算 Liczydło	87

中国传统艺术

Tradycyjna sztuka chińska

概述 Wstęp	91
民乐 Muzyka ludowa	92
京剧 Opera pekińska	94
地方戏 Opery lokalne	98
曲艺 Quyi (sztuka ludowa)	101

围棋 Gra go	103
中国象棋 Chińskie szachy	104
汉字 Pismo chińskie	106
书法 Kaligrafia	108
篆刻 Rzeźbienie pieczęci	110
中国画 Tradycyjne malarstwo chińskie	112

中国文物

Relikty kultury chińskiej

概述 Wstęp	117
甲骨文 Jiaguwen	118
三星堆文化 Cywilizacja z Sanxingdui	120
司母戊方鼎 Simuwu Ding	123
越王勾践剑 Miecz Goujiana, władcy królestwa Yue	125
良渚美玉 Żad z Liangzhu	126
长信宫灯 Lampa pałacowa Changxin	128
秦始皇陵兵马俑	129
Wojownicy i konie z Terakotowej Armii w Mauzoleum Qinshihuanga	
曾侯乙编钟 Kurantowe dzwonki	132
金缕玉衣 Szaty pogrzebowe z żadu szyte złotymi nićmi	134
铜奔马 Galopujący koń z brązu	136
永乐大钟 Wielki Dzwon Yongle	137
古代钱币 Starożytne monety	138
敦煌莫高窟 Jaskinie Mogao w Dunhuang	140

中国古代建筑

Starożytna architektura chińska

概述 Wstęp	145
----------	-----

宫廷 Pałac cesarski	146
寺庙 Świątynie	150
园林 Tradycyjne ogrody	152
塔 Pagody	154
桥梁 Mosty	156

中国工艺美术

Sztuka i rzemiosło chińskie

概述 Wstęp	161
唐三彩 Trójbarwna ceramika z okresu dynastii Tang	162
瓷器 Porcelana	164
景泰蓝 Cloisonné (emalia komórkowa)	166
扇子 Wachlarze	168
风筝 Latawce	170
灯彩 Fantazyjne lampiony	172
刺绣 Hafciarstwo	174
丝绸 Jedwab	176
蜡染和蓝印花布 Batik i niebieskie kaliko	177
剪纸 Wycinanki	179
玉雕 Rzeźby z żadu	181
石狮 Kamienne lwy	183
文房四宝 Cztery skarby gabinetu	184

中国民俗

Chińskie zwyczaje ludowe

概述 Wstęp	189
中国人的姓名 Chińskie imiona	190
十二属相 Dwanaście zwierząt zodiakalnych	193

小孩儿满月与抓周	195
Przyjęcie z okazji pierwszego miesiąca życia i wróżba na roczek (Zhuazhou)	
婚礼 Ślub	196
四灵——古代吉祥的象征	198
Cztery bóstwa – starożytne symbole opatrności	
吉祥图案 Znaki błogosławieństw	201
民间庙会 Ludowy kiermasz świątynny	203
舞狮 Taniec lwów	205
春节 Chiński Nowy Rok - Święto Wiosny	206
元宵节 Święto Latarni (Święto Lampionów)	208
清明节 Święto Czystości i Jasności	210
端午节 Festiwal Smoczych Łodzi	212
中秋节 Festiwal Środka Jesieni (także: Festiwal Księżyca)	214
二十四节气 24 przełomy roku	216

中国人的生活 Życie w Chinach

概述 Wstęp	221
旗袍与中国传统服饰	222
Cheongsam (qipao) i tradycyjne chińskie stroje	
中国饮食 Chińska kuchnia	224
中国茶 Chińska herbata	226
中国酒 Chińskie wino	228
中国民居 Domy mieszkalne	230
马车、轿子与布鞋 Powóz, lektyka i płócienné obuwie	233
中医中药 Tradycyjna chińska medycyna i lekarstwa	235
针灸术与麻醉术 Akupunktura, moksybucja i narkoterapia	237
汉语·普通话·方言	239
Język chiński, mandaryński oraz dialekty chińskie	

中国传统思想

TRADYCYJNA CHIŃSKA
FILOZOFIA

子年四十三卷始居平定
王季氏曾於此室講學執
教故孔子不仕退而後得
此室種學事子獨象
贊曰

通序志祖 歸義政其
通不可行 家範以能
乃修時書 莊嚴成語

概述

Wstęp

Chiny tradycyjne myślenie jest niezależnym od zachodniej filozofii systemem, który ma swoje własne miejsce.

Chiny tradycyjne myślenie kładzie większy nacisk na harmonię z naturą, ponieważ w chińskiej filozofii „niebia i ziemia” jest słynnym tematem. Chiny tradycyjne myślenie kładzie większy nacisk na doskonalenie człowieka, bardziej „doskonalenie siebie”; bardziej ceni mądrość i doświadczenie niż logikę i rozumowanie.

Mówiąc tak, Chiny mają kompletny system myślenia, który kształtował się przez tysiące lat. Najważniejszą częścią tego systemu jest myślenie Konfucjusza, Laoziego i Zhuangziego, które miały największy wpływ na kształtowanie chińskiej filozofii.

Chińska tradycyjna filozofia stanowi samodzielny system, różniący się od europejskiej filozofii i myśli.

W porównaniu z ludźmi Zachodu, Chińczycy przywiązywali większą wagę do harmonijnych relacji między ludźmi a naturą. „Przyroda i człowiek to jedno” jest popularnym porzekadłem w tradycyjnej chińskiej filozofii. Duży nacisk kładło się nie na logiczne rozumowanie, lecz na pielęgnowanie wartości moralnych oraz doskonalenie charakteru, jak również duchowe oświecenie jednostki.

Przez tysiące lat Chiny znajdowały się pod wpływem myśli holistycznej, której składowe to głównie konfucjanizm zapoczątkowany przez Konfucjusza i Mencjusza, taoizm wprowadzony przez Laoziego i Zhuangziego, jak również buddyzm z chińskimi naleciałościami. Spośród nich to właśnie konfucjanizm odegrał największą rolę w kształtowaniu tradycyjnej chińskiej filozofii.

1	4
2	3
5	

1. 《论语》

Dialogi konfucjańskie

2. 孔子石像

Kamienny posąg Konfucjusza

3. 北京国子监

Cesarska Akademia w Pekinie

4. 孔子

Konfucjusz

5. 山东曲阜孔庙

Świątynia Konfucjusza w Qufu
w prowincji Szantung

孔子

Konfucjusz

孔子（公元前 551—前 479），名丘，字仲尼，鲁国人。中国春秋末期伟大的思想家和教育家，儒家学派的创始人。

孔子的远祖是宋国的贵族，殷王室的后裔。在孔子很小的时候，他的父亲就去世了，所以孔子的家境逐渐衰落。虽然孔子年轻的时候很贫困，但是他立志学习，他曾经说过，三个人在一起走路，其中也一定有他的老师。后来，他开始授徒讲学，他一共教授了 3000 多个学生，其中不乏贫困家庭的孩子，改变了以往只有贵族子女才有资格上学的传统。孔子晚年还编定上古书籍，保存了很多古代的文献，我们现在看到的《诗经》、《尚书》、《周易》等等都经过他的编定。

孔子的很多思想即使在今天看来也很有价值。比如，孔子丰富了“仁”的内涵，他认为要做到“仁”，就要关爱别人，自己不愿意做的事情不要强加于其他人身上；他还认为，“君子和而不同”，也就是说，在处理人际关系上要承认人与人之间的差异，不要用单一的标准来衡量对方，这样才能够达到社会的和谐与稳定；他在教育上还主张用启发的方法促使学生独立思考，在学习书本知识的同时还要有自己独立的见解等等。

孔子的言行被他的弟子们编为《论语》一书，孔子的思想也被后人吸收和发扬光大，成为中国传统思想的最主要的组成部分，并逐渐传播到周边国家，形成了影响范围很广的儒家文化圈。

孔子是属于中国的，他在中国家喻户晓，绝大多数中国人的思想都或多或少地受到他的学说的影响；孔子也是属于世界的，联合国教科文组织曾将他列为世界十大文化名人之一。

Konfucjusz (551 – 479 r. p.n.e.) urodził się w państwie Lu. Miał na imię Qiu, nazywano go także Zhongni. Konfucjusz był wybitnym myślicielem i nauczycielem żyjącym w późnym Okresie Wiosen i Jesieni. Był także ojcem konfucjanizmu.

Konfucjusz był potomkiem szlacheckiej rodziny w państwie Song, która z kolei wywodziła się z rodziny królewskiej dynastii Yin. Jego ojciec zmarł, gdy Konfucjusz był jeszcze dzieckiem, co pociągnęło za sobą rozpad jego rodziny, ale chłopiec bardzo przykładał się do nauki. Słynne są jego słowa: „Pośród trzech napotkanych osób zawsze znajdę człowieka, który może być moim nauczycielem”. W późniejszych latach Konfucjusz zaczął podróżować i nauczać. W ciągu swojego życia Konfucjusz nauczał ponad 3 tysiące uczniów. Niektórzy z nich pochodzili z biednych rodzin. W ten sposób Konfucjusz stopniowo zmieniał tradycję mówiącą, że jedynie szlachta ma prawo do edukacji. W późniejszych latach Konfucjusz opracował i uratował przed zapomnieniem wiele starożytnych dzieł literackich, w tym *Księgę Pieśni*, *Księgę Dokumentów* oraz *Księgę Przemian*.

Nawet w czasach współczesnych wiele poglądów Konfucjusza jest wciąż aktualnych. Na przykład ustanowił i udoskonalił system moralny i etyczny nazwany *ren* (życzliwość). Wierzył, że aby osiągnąć *ren*, należy okazywać innym życzliwość, czyli „nie czynić bliźniemu, co Tobie niemiłe”. Konfucjusz wierzył także, że „ludzie są harmonijni, lecz różni”, co oznacza, że pracując z ludźmi, należy zauważać różnice między nimi, zatem niestosowne jest ocenianie wszystkich jedną miarą. W ten sposób można osiągnąć harmonię i stabilizację społeczeństwa. W kwestii edukacji Konfucjusz twierdził, że nauczyciele powinni oświecać ucznia, aby ten myślał niezależnie oraz formułował własne opinie podczas przyswajania wiedzy z podręczników.

Aforyzmy i przypowieści Konfucjusza zostały zebrane w *Dialogach konfucjańskich* przez jego uczniów. Filozofia Konfucjusza została przyjęta i kontynuowana przez kolejne pokolenia, tworząc najistotniejszą część tradycyjnej chińskiej filozofii. Jego myśl rozpowszechniła się także w pobliskich regionach i obszarach, tworząc strefę kultury konfucjańskiej, wywierającej znaczny wpływ na cały obszar Wschodniej Azji.

Konfucjusz był dobrem narodowym Chin. Jego imię jest znane w każdym domu, a większość Chińczyków, świadomie lub nie, znajduje się pod jego wpływem. Konfucjusz jest także dobrem świata. UNESCO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury) określiło go jako jedną z „Dziesięciu Gwiazd Kultury”.

